

Aleg. 93

Sprawozdanie

Komisji gospodarstwa krajowego w sprawie petycji Zarządu Towarzystwa Kółek rolniczych o przyznanie subwencji z funduszków krajowych w kwocie 2.000 zł. w. a.

Wysoki Sejmie!

Zarząd Towarzystwa Kółek rolniczych zamierza użyć subwencji, o którą uprasza, w połowie na spłatę pewnej części ceny kupna zamówionych przez członków Kółek rolniczych nasion i narzędzi rolniczych, w połowie zaś na udzielanie zaliczek bezprocentowych, spłacalnych w ratach, na kupno nasion i narzędzi dla Kółek rolniczych w gminach notorycznie uboższych.

Do petycji dołączono: *a)* rachunek z użycia subwencji udzielonej z funduszków krajowych w roku zeszłym w kwocie 300 zł. — *b)* sprawozdanie z czynności po koniec Maja 1885. — *c)* 81 sprawozdań z lustracji gospodarstw włościańskich, należących do członków Kółek rolniczych w 18 powiatach kraju.

Ze sprawozdań tych okazuje się, że po koniec Maja 1885. powstało 307 Kółek w 65 powiatach, z których każde ma własną biblioteczkę, a bardzo wiele prenumeruje czasopisma przeważnie rolnictwa się tyjące. Wszystkie Kółka razem liczą 10.200 członków, prenumerują 600 egzemplarzy czasopism i posiadają 12.633 dzieł polskich i ruskich.

Zarząd Towarzystwa Kółek rolniczych uzyskał od handlarzy nasion i fabrykantów narzędzi rolniczych opust 15—20% od zwykłej ceny kupna, a z subwencji 300 zł., udzielonej w roku zeszłym, pokrył dalszych 8% tej ceny. Wydatek z tego tytułu wynosił 268 zł. 90 ct., zaś 31 zł. 10 ct. wydano na koszt opakowania i przesyłek. Z subwencji tej korzystało w ten sposób 69 Kółek rolniczych; najwyższa kwota przyznana wynosiła 15 zł. 56 ct., najniższa 7 centów, pozycyi niżej 2 ct. było ogółem pięćdziesiąt.

Staraniem Towarzystwa Kółek rolniczych założono po wsiach około 100 sklepików i składów najzwyklejszych artykułów potrzebnych w gospodarstwie, sprowadzono za 2728 zł. nasion zbożowych i pastewnych po cenach o 23—28% zniżonych, nasienia lnu inflanckiego za 1.464 zł., mąki kościanej za 1.030 zł. i rozdano przeszło 1000 szczepów.

Towarzystwo Kółek rolniczych zwracało też szczególną uwagę na przemysł domowy, o ile takowy w obrębie którego z tych Kółek istnieje, czyniło zabiegi celem wprowadzenia ule-

pszonych warstatów, zawiązywania spółek i wysyłania uczniów na naukę i sprowadzania uzdolnionych nauczycieli.

Ze sprawozdań lustracyi gospodarstw włościańskich okazuje się, iż chów bydła jest niemal wszędzie najbardziej zaniedbaną gałęzią gospodarstwa, a Towarzystwo Kółek rolniczych mogłoby w tym kierunku przysporzyć krajowi niemało korzyści, zachęcając włościan przy sposobności przeprowadzania lustracyi ich gospodarstw do uprawy roślin pastewnych i ułatwiając nabycie potrzebnych nasion. Jak długo dobra i dostateczna pasza nie będzie zabezpieczoną, tak długo o poprawie chowu bydła nie może być mowy.

Zbyteczne rozdrabnianie zasiłków udzielonych Kółkom rolniczym z subwencji przyznanej z funduszków krajowych nie byłoby do polecenia, raczej należałoby użyć całą subwencję na zmniejszenie ceny kupna nasion roślin pastewnych, uwzględniając przytem zamożność pojedynczych Kółek.

Przeprowadzając lustracyę gospodarstw włościańskich, zwracało Towarzystwo Kółek rolniczych szczególną uwagę na to, żeby używać do tej czynności osoby odpowiednio uzdolnione, obznajomione z miejscowymi stosunkami, mogące udzielać praktycznych rad i czynić uwagi w celu usuwania wadliwości napotykaných w gospodarstwach włościańskich. Żałować wypada, iż brak funduszków nie dozwolił przeprowadzić lustracyi we wszystkich Kółkach rolniczych, gdyż właśnie na tej drodze można by dojść najprędzej do poprawy gospodarstw włościańskich, a lustracye te mogłyby zastąpić zupełnie, a ze względu na nasze stosunki w sposób najodpowiedniejszy, wykłady nauczycieli wędrownych, jakie zaprowadzono w innych prowincjach. Tutaj pomoc Państwa byłaby niezmiernie pożądaną, a zdaniem komisji gospodarstwa krajowego, mamy tembardziej prawo spodziewać się tej pomocy, iż c. k. Rząd w innych prowincjach Państwa znaczne na ten cel poświęca kwoty.

Na mocy nowego statutu zatwierdzonego reskryptem Wysokiego c. k. Namiestnictwa z d. 27. Października 1885. zaproszono do Zarządu Towarzystw Kółek rolniczych po jednym delegacie Konsystorzów biskupich i arcybiskupich trzech obrządków w kraju istniejących, dwóch delegatów Wydziału krajowego, dwóch delegatów krajowej Rady szkolnej, po dwóch delegatów Towarzystw gospodarskich lwowskiego i krakowskiego i dwóch delegatów Towarzystwa wzajemnych ubezpieczeń w Krakowie, czem wzmocniono stanowisko Towarzystw Kółek rolniczych; postarano się o szerszą podstawę dla jego działalności, a przy poparciu ze strony kraju działalność ta mogłaby stać się bardzo pożyteczną i doniosłą.

Ze względu, że liczba Kółek z każdym rokiem wzrasta, że w bardzo wielu powiatach rozwój tych Kółek doznaje przeszkody, że w obec usposobienia ludu następczenie korzyści materialnych jest nieodzownym warunkiem istnienia i zwiększania się liczby tych Kółek, uznaje Komisya gospodarstwa krajowego subwencję, jaka w zeszłym roku była przyznana, za niedostateczną, a podnosząc z uznaniem wytrwałą i gorliwą pracę tak zarządu Towarzystwa Kółek rolniczych jak i delegatów, oświadcza się za podwyższeniem kwoty subwencyjnej do tysiąca (1000) zł. i wnosi:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

1. Towarzystwu Kółek rolniczych wyznacza się na rok 1886. subwencję z funduszków krajowych w kwocie 1000. zlr.;

2. Poleca się Wydziałowi krajowemu, aby poczynił starania u c. k. Rządu celem uzyskania subwencji państwowej na koszt lustracyi gospodarstw włościańskich.

Lwów dnia 12. Grudnia 1885.

Przewodniczący:
Wodzicki w. r.

Sprawozdawca:
Jan Gnoiński w. r.